

Nr 212.

Av herr **Jesperson**, om viss lagstiftning rörande avelshingstar.

Ett av de viktigaste villkoren för att man i ett land skall kunna få en väl ordnad, planmässig och inkomstbringande hästavel är, att där finnes ett tillräckligt antal fullgoda hingstar av de olika slag, som till följe av klimat och naturförhållanden lämpa sig för avel och underhåll.

Hingstens stora betydelse för hästaveln och hästuppfödarna inses lätt genom ett exempel. Om efter en hingst under ett år fallit 50 föl, så har vart och ett av dem fått i arv faderns former och egenskaper, då däremot de olika mödrarna endast var och en kunnat giva sina former och egenskaper i arv till sitt föl. Har hingsten tillfredställande former och egenskaper, förärva dessa sig lika visst på hans avkomlingar, som om han har otillfredsställande former och ärftliga fel.

I äldre tider beaktades detta allt för litet. Mångenstädes ansåg man, att bara hingsten kunde producera föl, så gjorde det ingenting, hur han för övrigt såg ut, om han var för ung för att kunna lämna kraftig avkomma eller så gammal att han förlorat förmågan att göra det, samt om han hade spatt, krokiga ben eller andra ärftliga fel.

Saken har dock beaktats i vårt land. Under Karl XI:s tid utfärdades en förordning angående hästavelns ordnande i Skåne, vari bland annat bestämdes, att »alle hästföklar skall, innan de blifva 2 år gamle, utskäras och vallaäckas». Förordningen måtte småningom fallit i glömska, då en ny utgavs av Fredrik I, med vissa ändringar, i vilken bestämdes, att »hafver någon Soken, By eller Bonde, som tager betalning af andra, för det hans häst betäcker stoen, en sådan hingst, som är för liten, för svag eller med arfskador behäftade», så skall han kastreras. Underlåtenhet medförde hingstens konfiskering och försäljning, då köpeskillingen tillföll närmast liggande hospital.

Så vitt vi veta har denna förordning ej blivit upphävd, men märkvärdigt nog helt fallit i glömska, så att den ej på länge tillämpats.

Sedan hava åtskilliga förslag blifvit väckta, men utan att de medföra några resultat.

Först genom ordnandet av den med statsmedel understödda hästpremieringen år 1874, varför reglementet redan flera gånger ändrats, sista gången år 1909, hava förbättrade förhållanden inträtt, då vissa bestämmelser stadgats för att hingstar, ston och unghästar skola kunna premieras.

Då erfarenheten emellertid visat, att utom av premieringsnämnderna godkända och sålunda för avel lämpliga hingstar ett stort antal undermåliga hingstar användes för avelsbruk, har ett målmedvetet arbete under det sista årtiondet pågått att finna medel för hindrandet därav.

Av fackmän inom hästavelns område anses det enda fullt effektiva medlet vara, såsom det är i flera länder, hingstbesiktningstvång och böter för dem, som låta sin hingst användas till betäckning av andras ston, utan att den är premierad eller godkänd som beskällare.

En kungl. proposition angående lag om obligatorisk hingstbesiktning avlämnades vid förra årets riksdag, som dock avslogs.

Fortfarande är det sålunda tillåtet att använda underhaltiga och olämpliga hingstar för avelsbruk till skada för häststammens utveckling och förbättring.

Men det är nog många, som tänka, att det är väl ej så farligt med den saken, då det finnes så många premierade hingstar, och allmänt erkännes, att den svenska hästaveln nu kommit till en hög ståndpunkt.

Om man studerar statistiken får man emellertid upplysning om, att det användes ett ganska betydande antal mer eller mindre underhaltiga hingstar för att underhålla landets häststam.

År 1911 funnos här i landet 493,322 hästar över 3 år. För att rekrytera denna stam fordras, lågt räknat, att 73,998 föl eller 15 procent födas varje år, men därtill fordras, att 123,330 ston årligen betäckas med beräkning att 60 procent av dem bliva dräktiga. Om man antager, att av varje hingst betäckas 50 ston, som är högt räknat, fordras ett antal av 2,467 hingstar.

Enligt k. jordbruksdepartementets meddelande angående den med statsmedel understödda hästpremieringen, var i Sverige år 1912 de premierade hingstarnas antal 1.305, varav framgår, att 1,162 icke premierade användes för avelsändamål. Mer än hälften av dessa och antagligen de mest underhaltiga hava ej visats för premieringsnämnderna.

Till hästpremieringarna lämnar i år staten kronor 157,872, hushållningssällskapen kronor 147,500 och landsting kronor 16,950, tillsammans kronor 322,322. Dessutom offrar staten medel till hästavelns förbättring genom att underhålla omkring 200 hingstar vid depoterna och

på flera andra sätt. Hushållningssällskap och landsting lämna även medel för olika ändamål.

Med rätta kan därför fordras, att det målmedvetna arbetet för hästavelns höjande genom premiering av lämpliga hingstar ej motarbetas genom tillhandahållande av underklassiga och med fel behäftade hingstar, som icke blott förrycker, utan skadar aveln.

Men den skada dylika hingstar åstadkomma för de enskilda stoägare, som använda dem, är så omfattande, att den borde uppfattas av varje hästuppfödare, som något studerat hästkunskap och särskilt härstamningens stora betydelse.

Enligt nu gällande premieringsreglemente fordras, för att en hingst skall kunna godkännas, härstamning av likartad beskaffenhet i minst 3 generationer på såväl fäderne som möderne. För sto fordras 2 generationers likartad härstamning.

Stamboksförda bliva endast premierade eller efter premierade föräldrar fallna hästar.

Genom att använda opremierade hingstar omöjliggöres ej blott för fölet utan även för dess avkomlingar att bliva stambokförda och premierade samt få därmed förenade penningpris. Därjämte får ett sådant föl ett mindre värde vid försäljning till följe av den stora betydelse, som numer varje omtänksam hästköpare fäster vid härstamningen. En lönande hästavel kan i vår tid ej idkas utan användande av goda avelsdjur, och till dem kunna ej mer eller mindre underhaltiga hingstar räknas, en sak, som borde inses av var och en, som sysselsätter sig med hästuppfödning.

Nu säges, att det är ett ingrepp i den enskilda äganderätten att ej tillåta det underhaltiga hingstar få användas till avelsbruk. Om det finns en ägare till en spatthingst, som vill använda denne för sina egna ston, så är det väl ingen som vill eller kan neka detta, men han har själv förlust därav genom de underhaltiga och mindervärdiga hästar han får.

En annan sak är, om han upplåter en utskottshingst för betäckning av andras ston. Detta verkar till skada i det allmännas intresse, varför det ej bör vara tillåtligt.

För jakt och fiske hava vi förordningar, som äro ganska stränga, men klagas ej att de beröra den enskilda äganderätten, och när vi hava lagar för skyddande av de vilda djurens och fiskens utrotande, så vore det väl ej mer än rätt, att man även hade en lag, som hindrade, att med sjukdom eller ärftliga fel behäftade hingstar få användas till avelsbruk.

Ingen bör hava något mot en sådan lag, utom ägare av utskottshingstar, som naturligtvis, om en sådan kom till stånd, mistade en god inkomst, men det får väl ej inverka på saken.

Det säges även, att det skulle bliva brist på hingstar, om förbud utfärdades mot användandet av icke premierade sådana.

Då en välskött och kraftig hingst kan under en betäckningsperiod föras till 100 och ännu flera ston, är det nuvarande hingstantalet tillräckligt för underhållandet av landets häststam, om blott hingstarna mer användes, än nu i allmänhet är fallet. Man kan ock vara viss på, att antalet premieringsvärda hingstar skulle ökas, om strängare bestämmelser infördes. Nu får man ofta höra hästvänner säga, att de gärna skulle vilja skaffa sig en värdefull och för höjande av ortens hästavel tjänlig hingst, men de våga ej göra den stora utgiften, då i orten finnas ett par utskottshingstar, som för låga betäckningspris hava stor användning och med vilka det bleve svårt att upptaga konkurrensen, då hästägarna ej förstå vikten av att föra sina ston till en avelsvärdig hingst.

Ett bättre ordnande av hingstbehållningen skulle vara till stort gagn för hästavelns höjande och bidra till att en av det svenska jordbrukets viktigaste binäringar bleve mer inkomstbringande.

Då nu ej Riksdagen godkände förslaget att endast premierade hingstar få användas till avel, så vore det väl rimligt att lag stadgades, som bestämde, att endast sådan hingst finge användas till betäckning, som av legitimerad veterinär har intyg att den är frisk och fri från sådana fel, som förärva sig. Genom en sådan lag skulle ett stort antal utskottshingstar försvinna och hindras skada hästaveln, och bör väl hästuppfödarna i allmänhet hysa den åsikten, att det skulle vara till gagn för deras näring och för landets hästavel.

På grund av vad här ovan anförts, får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte besluta, att endast sådan hingst får användas till betäckning av andra än egna ston, som av legitimerad veterinär har intyg, att den är frisk och fri från sådana fel, som förärva sig, samt att hingstägare, som ej ställer sig stadgandet till efter rättelse åläggas böter till belopp, som av Riksdagen beslutas.

Stockholm den 26 januari 1914.

J. P. Jesperson.
